

MARKO MARULIĆ

Život i stvaralaštvo

izložba „Marko Marulić i Split – zajedničkih 500 godina”

Art kvart Benčić

ŽIVOT MARKA MARULIĆA

- rodio se 18. kolovoza 1450. u Splitu – nadimak Splićanin
- pripada staroj plemićkoj obitelji; imao je petoricu braće i dvije sestre
- u splitskoj humanističkoj školi stekao je dobro obrazovanje
- pretpostavlja se da je u Italiji (možda Padovi) studirao pravo
- Prijatelj ga je opisao riječima: „*Bio je srednjeg rasta, širokih ramena, tijela neugojena, nego vitka, čela vedra i široka; oči mu bijahu crne, nos orlovski, lice pristalo, kosa poput kore kestena i duga, brada ozbiljna i časna; svi dijelovi tijela skladno su se slagali sa stasom.*”

ŽIVOT MARKA MARULIĆA

- obavljao je različite gradske službe, bio gradski sudac, svjedok pri sklapanju ugovora
- od 1509. do 1511. boravio je na otoku Šolti gdje se bavio pisanjem; ostao je sačuvan poziv ispisan u stihovima, upućen splitskim prijateljima koje poziva u posjet
- u svojoj knjižnici posjedovao je oko 200 knjiga, od Biblije, grčkih i rimskih klasika do djela europskih i hrvatskih suvremenika
- umire 5. siječnja 1524. u Splitu, a prema vlastitoj želji pokopan je u crkvi sv. Frane; na nadgrobnoj ploči je obiteljski grb

ZANIMLJIVOSTI IZ MARULIĆEVA ŽIVOTA

- bio je ljubitelj životinja ~ napisao je epigram „Tužaljka protiv ubojice psa Mora”
u kojem hvali svoga ljubimca kojega je netko bešćutno ubio
- u njegovu djelu „Psihologija o naravi ljudske duše” prvi se put u povijesti spominje riječ psihologija pa se Marulić smatra njezinim tvorcem (djelo je izgubljeno, poznato je samo iz popisa Marulićevih radova)
- iako je, iz nepoznatih razloga, jednom bio i zatvoren, za života je bio dobrotvor – svoj je novac dao za obnovu srednjovjekovnih zidina koje su štatile grad, za obnovu crkvice sv. Roka na Peristilu te ga je davao siromašnim sugrađanima

STVARALAŠTVO MARKA MARULIĆA

- odgojen je u tradiciji antičke književnosti te europskog i hrvatskog srednjovjekovlja
- glavni književni uzori su mu Biblija, djela klasične antike te crkvena djela
- pisao je na tri jezika: latinskom (hrvatksi latinist), hrvatskom i talijanskom (sačuvana su tri pisma i dva soneta)
- latinska djela donijela su mu europsku slavu: „Institucija ili upućivanje u čestiti život po primjerima svetaca”, „Evandelistar”, „Pedeset priča” i „O poniznosti i slavi Kristovoj”

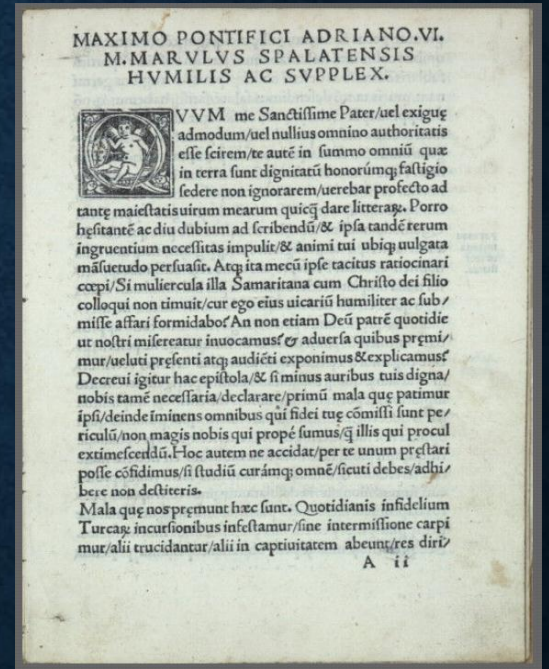
MARULIĆEV „EVANĐELISTAR”

- priručnik u sedam knjiga podijeljenih u više poglavlja
- u njemu se etika uzdiže iznad svih znanosti jer se bavi uređenjem vladanja u životu
- pomoć je čitateljima u ostvarivanju kršćanskog života zasnovanoga na vjeri, nadi i ljubavi
- djelo je dočekanost s oduševljenjem, a do danas je tiskano više od 30 puta
- prvo sačuvano izdanje „Evandelistara” tiskano je 1516. u Veneciji

STVARALAŠTVO MARKA MARULIĆA

- svoju zabrinutost i angažiranost oko problema aktualne povijesti izražava u „Poslanici papi Hadrijanu VI.” ~ moli za pomoć i ujedinjenje kršćana protiv nadolazeće osmanske vojske koja prijeti zauzimanjem cijele Dalmacije
- u pjesništvu na latinskom jeziku posebno se ističe ep „Davidijada”, alegorijsko djelo o starozavjetnom kralju Davidu koji predstavlja Krista

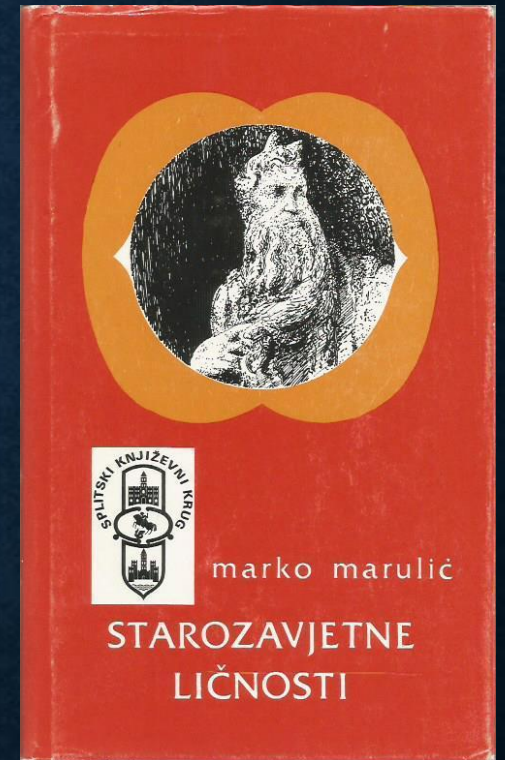
MARULIĆEVA „DAVIDIJADA”

- stoljećima se djelo smatralo izgubljenim i tek je 1924. rukopis pronađen u torinskoj Nacionalnoj biblioteci, a prvo tiskano izdanje datira iz 1954.
- ep je ispjevan u 14 pjevanja u 6765 heksametara, po uzoru na Vergilija i rane kršćanske pjesnike; opjevana je priča o životu i djelima židovskoga kralja Davida
- sadrži invokaciju, no u njoj Marulić umjesto muza zaziva Boga da mu pomogne u sastavljanju djela
- u naslovu „Davidijada” ima simbolike: hebrejski brojevi označavaju se slovima, a zbroj imena David je četrnaest, baš koliko ima pjevanja u epu

STVARALAŠTVO MARKA MARULIĆA

- najznačajnije djelo na hrvatskome jeziku je biblijski ep „Judita”, prvi umjetnički ep hrvatske književnosti napisan na hrvatskome jeziku – „Otac Hrvatske Književnosti”
- napisao je i manji ep „Suzana”, također inspiriran starozavjetnom junakinjom
- pretpostavlja se da je jedan od razloga pisanja epova o ženskim junakinjama na hrvatskome jeziku bio taj što žene kao potencijalne čitateljice nisu poznavale drugi jezik osim hrvatskog

STVARALAŠTVO MARKA MARULIĆA

- posebno mjesto među djelima na hrvatskome jeziku zauzima poezija s domoljubnom tematikom, npr. „Molitva suprotiva Turkom”
- kao prevoditelj, prvi u Hrvatskoj prevodio je Dantea na latinski te Petrarcu na latinski i hrvatski jezik
- pisao je i ljubavne te šaljivo-satirične pjesme različitih tema
- mnoga su mu djela izgubljena te su ostala poznata samo po naslovu

MARULIĆEVA „JUDITA”

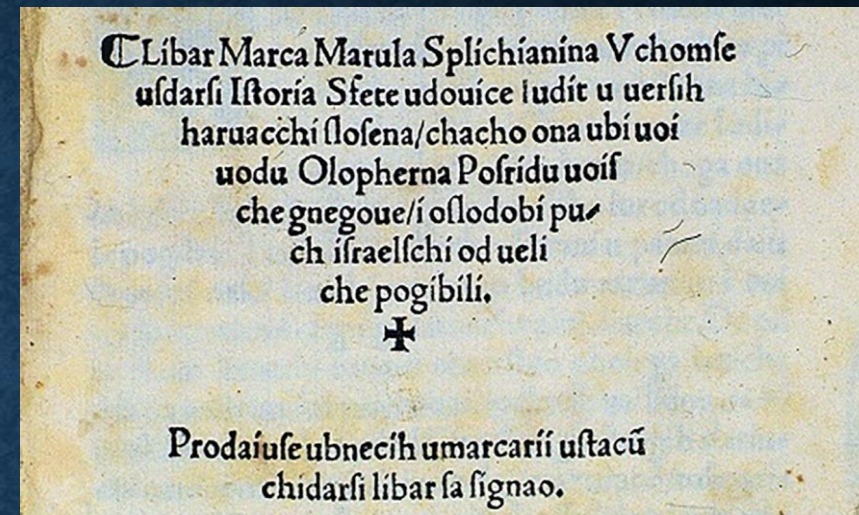
- „Judita” je punog naziva *„Libar Marka Marulića Splićanina u kom se uzdarži istorija svete udovice Judit u versih harvacki složena, kako ona ubi vojvodu Oloferna posridu vojske njegove i oslobodi puk israelski od velike pogibili”*.

- biblijsko-vergilijanski ep u šest pjevanja ispjevan splitskom čakavštinom 16. stoljeća
- sastoji se od 2126 dvostruko rimovanih dvanaesteraca ispjevanih, kako Marulić navodi u posveti, „po običaju začinjavac”, tj. srednjovjekovnih pjesnika na narodnom jeziku, te „po zakonu starih poet”, tj. antičkih pjesnika

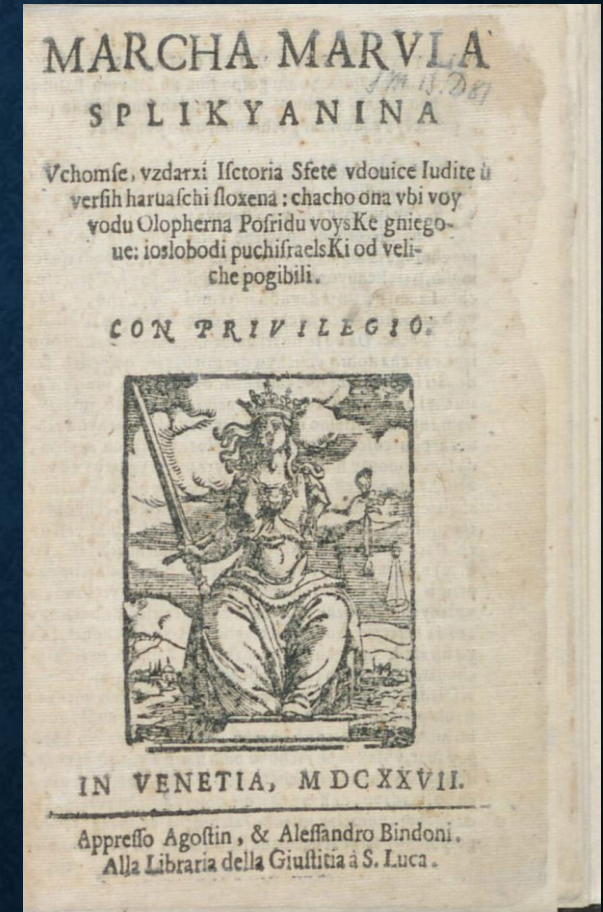
MARULIĆEVA „JUDITA”

- napisana je 22. travnja 1501., a tek dvadeset godina kasnije tiskana je u Veneciji (13. kolovoza 1521.)
- starozavjetna junakinja Judita židovska je udovica koja, ubivši asirskoga vojskovođu Holoferna, spasi svoj grad Betuliju od osvajanja
- Marulić njenim primjerom sugrađanima pruža nadu u mogućnost borbe i pobjede protiv Osmanlija koji su u vrijeme pisanja epa došli nadomak Splita
- djelo je doživjelo uspjeh i izvan hrvatskih granica, a cjelovito je prevedeno na engleski, talijanski, francuski, mađarski i litavski jezik

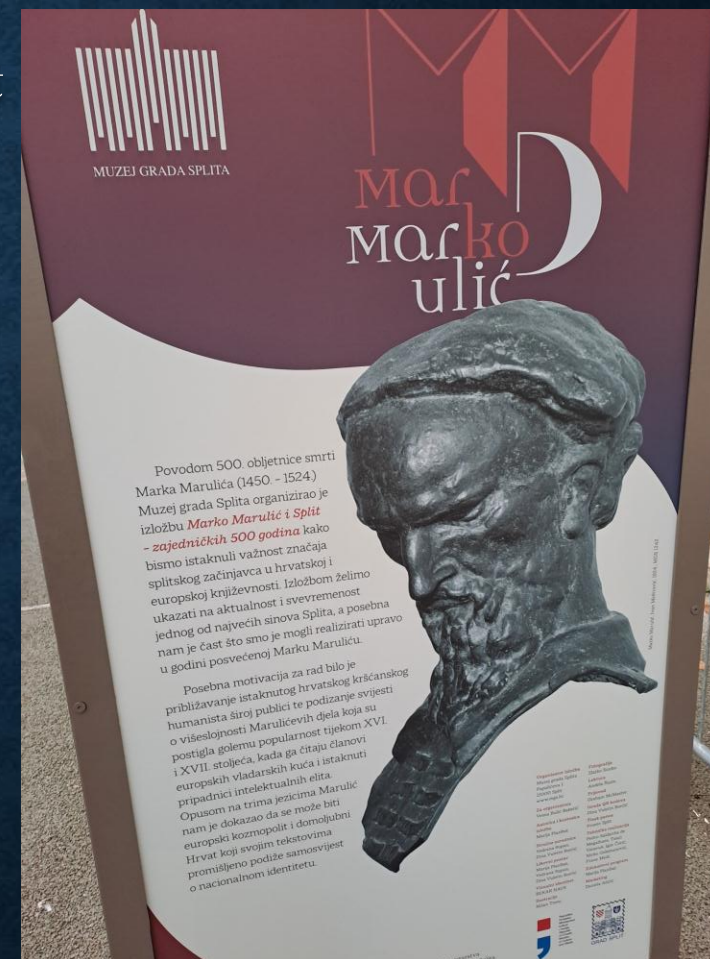
MARULIĆEVA „JUDITA”

- jedan primjerak djela čuva se u zadarskoj Znanstvenoj knjižnici, jedan se čuva u fondu Knjižnice male braće u Dubrovniku, jedan se nalazi u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu te je jedan u Bayerische Staatsbibliothek u Munchenu
- „Judita” je ispjevana na hrvatskome jeziku i tiskana latiničnim pismom te se često navodi da je simbolično uvela hrvatsku književnost u zapadnoeuropski kulturni krug

VAŽNOST MARKA MARULIĆA

- Marko Marulić dokazao je da se može biti europski kozmopolit i domoljubni Hrvat koji svojim tekstovima promišljeno podiže samosvijest o nacionalnom identitetu.
- Renesansno razdoblje vrijeme je znanstvenog djelovanja i umjetničkog stvaranja, doba je to kada splitski intelektualci, na čelu s Markom Marulićem, stvaraju dubok trag koji ostaje trajno zabilježen u hrvatskoj i europskoj povijesti.

18. listopada 2024. izložbu
su posjetile učenice
3. d razreda
s profesoricom
Marijanom Prpić Vukajlović.

izradila: Marijana Prpić Vukajlović, prof.